



**F. Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası**



Azərbaycan poeziyasının zirvəsi Səməd Vurğun

Azərbaycanın ilk xalq şairi, dramaturq, tərcüməçi, ədəbiyyatşünas, Səməd Vurğunun 120 illik yubileyi münasibətilə kütləvi oxucular üçün hazırlanmış metodik vəsait

Bakı - 2026

Tərtibçi:

Aynur  Əliyeva

Redaktor:

Ruhiyy  M mm dl

Az rbaican poeziyasının zirvəsi Səməd Vurğun - Az rbaicanın ilk xalq şairi, dramaturq, tərcüməçi,  d biyyat unas, Səməd Vurğunun 120 illik yubileyi münasibətilə kütləvi oxucular   n hazırlanmış metodik vəsait / F.Köçərli ad. Respublika Uşaq Kitabxanası; t rt.ed.A.Əliyeva; red. R.M mm dl - Bakı: 2026. – 37 s.

Ünvan:AZ-1022 Bakı  h., S.Vurğun k  .88;

E-mail: info@clb.az.

 nernet ünvanı: www.clb.az

 F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2026

Giriş

Nadir istedadlar yetişir, ancaq,
Səndən nə gəlməyib, nə gəlməyəcək.

(O.Sarıvəlli)

Şair olmaq, sadəcə söz yazmaq deyil. Şair olmaq, ruhun səsidir, daxili dünyamızın görünməz çalarlarını kağıza gətirməkdir. Hər söz, hər misra, şair üçün həm nəfəs, həm də həyatın ritmidir. Əsl şair kainatın sehrini duyur, onu sözlərin dili ilə insanlara çatdırır.

Şairin qəlbi dünyaya açıq bir pəncərədir. O, sevinci, kədəri, eşqi və həsrəti hiss etməklə kifayətlənmir, həm də bu hissləri dərin bir anlayışla sözə çevirir. Söz onun əlində yalnız bir vasitə deyil; söz onun ruhunun əksidir. Bəzən bir misra bütün bir həyatın anlamını daşıyır, bəzən isə sadə bir kəlmə min illik hikmətlərlə danışır.

Əsl şair yalnız özünü ifadə etmir. O, cəmiyyətin, zamanın və insan talelərinin səslərini eşidir. Hər bir misrasında həm özünü, həm də başqalarını anlayır. Şairliyin əsl gözəlliyi burada gizlidir: o, həm özünə sadıq qalır, həm də oxucunu düşünməyə, hiss etməyə dəvət edir. Şairlik eyni zamanda bir yolculuqdur – daxili səyahət. Bu yolculuqda yalnız qəlbimiz və sözlərimiz silahımızdır. Hər şeir, hər heca, hər ritm bu səyahətin izidir. Bəzən şair səssizliyə, bəzən isə coşquya dönən duyğularını misralara dökür və oxucu ilə bir zaman, bir ruh paylaşır.

Əsl şairin həyat fəlsəfəsi də sözlərlə ölçülür. O, sadəcə dünyanı təsvir etmir, onu sorğulayır, ona suallar verir və cavablar axtarır. Hər misrası bir sükutun, bir düşüncənin, bir duyğunun aynasıdır. Ona görə də şair olmaq – yalnız sənət deyil, həm də həyatın dərinliklərinə açılan bir qapıdır.

Və nəhayət, şairin əsl gücü burada görünür: o, sözün sehrinə inanır və bu sehr vasitəsilə insanların qəlblərinə toxunur. Şairin dünyası sözlə başlayır, sözlə davam edir və sözlə ölümsüzləşir. O, zamanın öhdəsindən gəlir, keçmişini xatırladır, gələcəyə ümid əkir. Əsl şair isə dünyaya sözlə toxunan və ruhları oyandıran insandır.

Azərbaycanın Şairləri: Sözü və Ruhun Səyyahları

Azərbaycan şairi – yalnız misralar yaradan sənətkar deyil, həm də xalqın düşüncəsinin və duyğularının əksidir. Onların şeirləri zamanın səsinə çevrilir, tarixin izlərini daşıyır və gələcəyə işıq tutur. Hər bir şair öz dövrünün aynasıdır; onun qəlbi xalqın ümidini, kədərini, sevgisini və qürurunu daşıyır.

Milli poeziya tariximiz zəngin və dərin köklərə malikdir. Əsrlər boyu Azərbaycan şairləri söz vasitəsilə insan ruhunu, məhəbbəti, həsrəti, azadlıq eşqini ifadə etmiş, hər kəlmə ilə bir toplumun qəlbini oxşamışdır. Məsələn, klassik şairlər – Füzuli, Nizami, Xurşidbanu Natəvan – yalnız sözüün gözəlliyini yaratmaqla kifayətlənməyib, eyni zamanda insanın mənəvi aləmini, həyatın fəlsəfəsini misralarında əks etdirmişlər. Onların şeirləri həm estetik həzz verir, həm də düşünməyə sövq edir.

Müasir dövrdə də Azərbaycan şairləri xalqın qəlbində eyni sarsılmaz yerə malikdir. Onlar çağdaş həyatın çətinliklərini, gənclərin arzu və narahatlıqlarını, ölkənin sosial və mədəni inkişafını şeirlərinə gətirirlər. Bu, poeziyanın həm zamanın aynası, həm də xalqın səsi olduğunu göstərir.

Əsl şair yalnız sözüün qüdrətinə inanır; o, misralarla insanların ruhuna toxunur, düşüncələrini oyadır və hisslərini dərinləşdirir. Hər bir şeir bir dünyadır – içində sevgi, kədər, həsrət, fəlsəfə və sonsuz arzular var. Şair bu dünyanı sözlərlə inşa edir və oxucunu da bu səyahətə dəvət edir.

Azərbaycanın şairləri həm də milli identitetin daşıyıcılarıdır. Onlar xalqın tarixini, adət-ənənələrini, sevgisini və mübariz ruhunu şeirlərində əks etdirir. Onların poeziyası xalqın qəlbində bir bağ kimi köklənir, hər nəsil üçün həyatın mənasını və dəyərini çatdırır.

Beləliklə, Azərbaycan şairləri yalnız sənətkar deyil, həm də ruhun səyyahıdır. Onlar söz vasitəsilə insanlara həyatın gözəlliyini göstərir, düşüncələrimizi zənginləşdirir və zamanın sınağından keçən milli dəyərləri yaşadırlar. Azərbaycan poeziyası, şairlərin misralarında, xalqın əbədiliyini əks etdirən bir güzgü kimi parlayır və hər kəs üçün sonsuz ilham mənbəyidir.

Elə sənətkarlar olur ki, bir zaman büllur ayna kimi parlamış əsərləri zaman keçdikcə əvvəlki parlaqlığını itirir, zaman onların üstünü örtür. Lakin bəzi şairlər də vardır ki, illər qərinələr, əsrlər keçsə belə həmişəyaşar olaraq qəlbimizə həkk olunur... Dahilər haqqında ürək sözü söyləmək həm çətin, həm də məsuliyyətlidir. Xüsusən biləndə ki, deyəcəyiniz söz bir böyük insan, istedadlı bir şair haqqındadır, həyəcanın daha da artır. Belə sənət, söz-saz ustadlarından biri də, nəğməkar şair, xalq şairi Səməd Vurğundur. S.Vurğunu kim

eşitməyib?.. Onun qəlbləri məftun edən poeziyası və dramaturgiyası ilə tanış olan hansı kəs həyəcanlanmayıb?.. Həmişəyaşar şair S.Vurğun xalqın oxuyan qəlbi idi. O, Azərbaycanı, onun keçmişini, bu gününü, sabahını tərənnüm edirdi. S.Vurğun Odlar yurdunun taleyinin nəğməkarı idi. O, yeni dünyanın müğənnisi idi. Onu da qeyd edək ki, xalq şairi adını daşımaq ilk dəfə S.Vurğuna nəsib olub. Bu gün onun həmişəbahar yaradıcılığını yad etməmək, xatırlamamaq, söz söyləməmək mümkün deyildir.

Ruhun səyahətçisi – Səməd Vurğun

Xalqımız Səməd Vurğunun anadan olmasının 120 illiyinə hazırlaşdığı bir vaxtda bu gözəl söz ustası, onun sənətkarlığı və insani xüsusiyyətləri haqqında söz açmaq hamımız üçün xoşdur. S.Vurğun irsi çox zəngin və rəngarəngdir. O, görkəmli şair, istedadlı dramaturq, alovlu publisist, tənqidçi və nəzəriyyəçi, tərcüməçi, sülh uğrunda mübariz, mətin, dövlət xadimi kimi tanınmış, fəaliyyət göstərmiş, yaşayıb-yaratmış, məşurlaşmışdır. S.Vurğun tükənməz bir mədəndir. Onun dərin qatlarına baş vurduqca yeni xəzinələr aşkar edirsən. S.Vurğun şüurlu həyatını müasir cəmiyyətə həsr etmişdir. Şair gözəl amal və idealla üç yüzdən yuxarı içtimai-siyasi məzmunlu şeir, iyirmi altı gözəl poema, beş mənzum dram, iki yüzə yaxın məqalə, oçerk yazmış, bir çox məruzə və çıxışlar etmişdir. Səməd Vurğun təkcə bədii yaradıcılıqda deyil, ümumiyyətlə hər sahədə təpədən-dırnağa qədər şair idi. Onun poetik ilhamı Azərbaycan torpağının, təbiətinin özü kimi zəngin, bərəkətli və səxavətli idi. Şairin ilhamı coşğun dağ çayına bənzəyirdi və hansı sahədən bəhs etsə idi, orada incilər, mirvarilər kəşf etmək iqtidarına malik idi. Şair Azərbaycan poeziyasını zirvələrdə qaldırmağa nail oldu. Onun yaradıcılığında ən aparıcı cəhət vətən və xalq motivləridir. S.Vurğun əlinə qələm alandan özünü xalqın mübariz əsgəri sayırdı. O, zəhmət adamlarının əməyini, hünərini nəinki “Muğan” kimi gözəl poemasında, bir çox şeirlərində, həmçinin “Fatma xala” (1930), “Buxtada” (1931), “Bir səhər” (1942), “Muğanın yeni dövrü” (1952), “Mingəçevir işıqları” (1954) və s. kimi oçerklərində vəsf etmiş, onların dolğun surətini yaratmışdır.

S.Vurğun 1937-ci ildə də dərc etdiyi bir məqaləsində “Azərbaycan” adlı böyük bir epopeya üzərində işlədiyini xəbər verirdi. Burada Azərbaycan torpağının iki min illik tarixinin əsas mərhələləri, misilsiz nailiyyətlər, yurd gözəllikləri öz bədii əksini tapmalı idi. Bu epopeya bir-birinə bağlı 30 poemadan ibarət olmalı idi. Məşhur Azərbaycan şairi epopeyanın proloqu kimi nəzərdə tutulmuşdu. Şair özü yazırdı: “Bu şeir isə mənim həyatıma, bütün həyat proqramıma uyğundur.”

Sözlə ölümsüzlük

Səməd Vurğun (Səməd Yusif oğlu Vəkilov) 1906-cı ildə Qazax qəzasının Salahlı kəndində anadan olmuşdur. İbtidai təhsilini kənddə alan Səməd 1918-ci ilə kimi Salahlıda yaşamış, sonra isə Qazaxa gəlmişdir. Bu zaman Qori şəhərindən müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsi Qazaxa köçmüşdü. Səməd Vurğun təhsilini burada davam etdirir. Kürdə üzməyi, at minməyi, anadil quşunun səsinə tarda, sazda, skripkada çalmağı, nağıl dinləməyi, bədahətən şeir deməyi, riyaziyyatı çox sevirmiş. Qazaxa gələrkən Firidun bəy Köçərlinin onun təhsilini davam etdirməsində böyük rolu olmuşdur. S.Vurğun 1924-cü ildə Qazax Pedaqoji Texnikumunu bitirir. Əvvəlcə rayonun Köçəsgər kəndində, sonra Gəncə, Quba rayonlarının ibtidai və orta məktəblərində müəllimlik edir. Elə həmin illərdən mətbuatda arabir şairin səsi eşidilməyə başlayır. “Qızıl qələm“ ədəbiyyat cəmiyyətinin Gəncə şöbəsində çalışır. Müəllimlik, kollektivə qaynayıb-qarışmaq, mədəniyyət və sənaye ocaqlarında, fəhlə yığıncağında şeir oxumaq, ədəbi mübahisə və müzakirələrdə iştirak etmək S.Vurğunu tədricən ictimai həyatın axınına çəkir, onun həyat biliyini, məlumatını zənginləşdirir. İllər keçdikcə yaradıcılıq imkanları daha da çoxalır, aşır-daşır. S.Vurğun bir-birinin ardınca gözəl şeirlər yazmaqla bərabər, dram əsərləri yaradır. Müxtəlif xalqların ədəbiyyatlarından bir çox tərcümələr edir, dövlət xadimi kimi mühüm işlərdə fəal çalışır. S.Vurğun 1935-1940-cı illər arasında dahi rus şairi Puşkinin “Yevgeni Onegin” mənzum romanını, Ş.Rustavelinin “Pələng dərisi geymiş pəhləvan” poemasının bir hissəsini, N.Gəncəvinin “Leyli və Məcnun” dastanını, M.Qorkinin “Qız və ölüm” poemasını və bir sıra digər şairlərin əsərlərini Azərbaycan dilinə tərcümə edir. Bu sahədəki xidmətlərinə görə şair “Puşkin medalı” və Gürcüstan MİK-in fəxri fərmanı ilə təltif edilir. Xalqımızın tarixi keçmişi və müasir həyatı onun ilhamını daha da coşdurur. Şair bir-birinin ardınca “Vaqif” (1938), “Xanlar” (1939), “Fərhad və Şirin” (1941), “İnsan” (1944) kimi qiymətli dram əsərlərini yazır. Müharibə illərində o, xüsusilə gərgin işləyir:

Bilsin ana torpaq, eşitsin Vətən,

Müsəlləh əsgərəm mən də bu gündən,

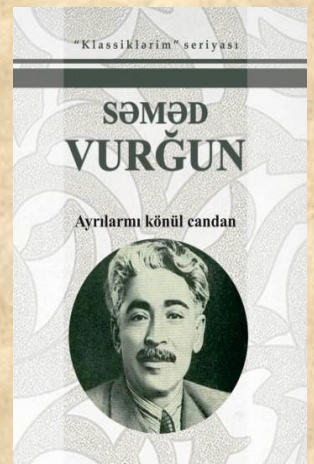
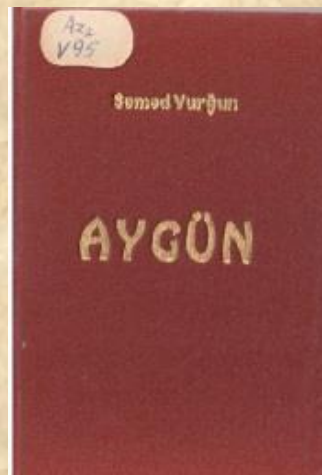
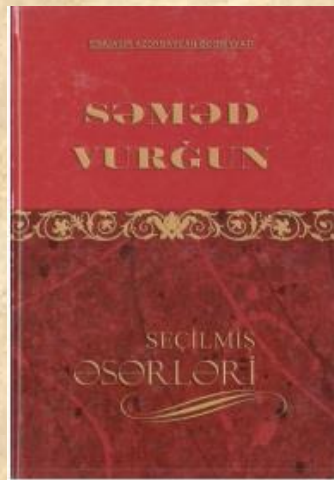
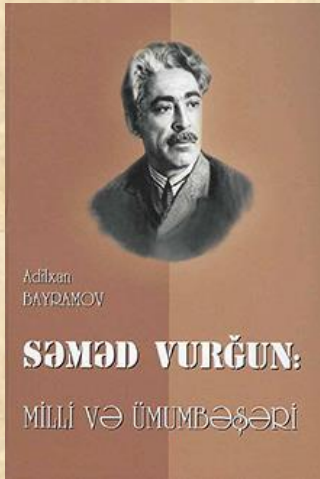
- deyən şairin səsi gah səngərlərdən, gah arxa cəbhədən eşidilir. Bu illərdə o, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqına ləyaqətlə rəhbərlik etməklə bərabər, əlli şeir, iki sanballı poema, üç mənzum dram, yeddi nəğmə, iyirmidən çox elmi-publisistik məqalə yazır. Şair, S.Rüstəmlə birlikdə “Azərbaycan himni”nin mətnini yazır. Səməd Vurğunun “Vətən ordusu”, “Döyüşçülər marşı” şeirlərinə Ü.Hacıbəyov tərəfindən musiqi bəstələnmişdir. 1939-cu ildə “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif edilən S.Vurğun həmçinin Respublika Xarici Ölkələrlə Mədəni Əlaqə Cəmiyyətinin sədri vəzifəsində çalışır. S.Vurğun 1945-ci ildə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, 1953-cü ildə isə prezident müavini seçilir. Şair ömrünün sonuna kimi bu vəzifədə çalışır. Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya

fakültəsi ədəbiyyat sahəsindəki xidmətlərinə görə ona filologiya elmləri doktoru elmi dərəcəsi verir. Dəfələrlə Azərbaycan SSR Ali Sovetinə deputat seçilən S.Vurğun 1956-cı ildə ikinci dəfə Lenin ordeni ilə təltif olunur və ona Azərbaycan SSR xalq şairi adı verilir. Müharibədən sonra şairin səsi həmçinin bir sıra xarici ölkələrdən eşidilir: Polşadan, ADR-dən, İngiltərədən, Rumınyadan, Bolqarıstandan, Çindən... O, bu ölkələrdə sülhü müdafiə edən bir mədəniyyət xadimi kimi ümumdünya konqreslərində gah məruzə edir, gah da öz mübariz və qüdrətli səsini şeir vasitəsilə ucaldır.

Səməd Vurğun 1955-ci ilin dekabrına qədər Bakıda, sonra isə Moskvada Kreml xəstəxanasında müalicə olunur. S.Vurğun hiss edir ki, həkimlər onun barəsində ümitsiz danışırlar. Onu da deyək ki, hələ 1955-ci ildə şair İstisuda istirahət edərkən, elə bil ki, artıq bu dağlara bir də gəlməyəcəyini qabaqcadan hiss etmişdi. Buna görə də, o zaman buludsuz göylərə baxıb demişdi:

Bəxt məni bu yerə qonaq göndərdi,
Gedirəm, yamandır ayrılıq dərdi,
Demə Səməd Vurğun gəldi-gedərdi,
Unutmaz bu oba, bu mahal məni!

Amansız xəstəlik şairi sarsıdır. 1956-cı ilin fevralında şairi doğma Bakıya gətirirlər. Onun 50 yaşı yaxınlaşdı. Xalq bu yubileyi geniş qeyd etmək üçün hazırlaşdı. Lakin şairin yubiley çiçəkləri matəm əklillərinə qarışdı. 1956-cı il mayın 27-də günəş qürub edən zaman Səməd Vurğun gözlərini əbədi yumdu.



Səməd Vurğun yaradıcılığını gənc nəslə, məktəblilərə tanımaq üçün kitabxanada bir sıra tədbirlər keçirilə bilər. Bu tədbirlərin əsas mahiyyəti ədiblərin, eləcə də sözü gedən şairin yaradıcılığına oxucu diqqətini yönəltmək və onun əsərlərini tanıtmaktır. Tədbirdə şairin həyat və yaradıcılığı, əsərləri, ümumilikdə onun duyğulu ömür yolu oxuculara çatdırılmalıdır. Kitabxanada keçirilən belə tədbirlər oxucular tərəfindən rəğbət və bir mənalı qarşılır, kitaba və mütailəyə qarşı sevgi aşılır. Bu öhdəlik ən çox kitabxanaçının üzərinə düşür. Bu münasibətlə kitabxanada şairin kitab sərgisi hazırlanır. Sərgiyə “Səməd

Vurğun: Millətin Səsinə Şeirə Çevirən Söz Ustası”, “Şeirə Qəlbində Bir Ömür: Səməd Vurğun”, “Vurğun Dünyası: Hər Misrada Bir Millət”, “Sözlə Ölümsüzlük: Səməd Vurğun Poeziyası”, “Əbədi Şair, Əbədi Millət – Səməd Vurğun”, “Şeir, “Vurğun: Millətin Duyğularını Misralara Daşıyan Söz Ustası”, “Hər Misrada Bir Tarix: Səməd Vurğun və Azərbaycan Poeziyası”, “Səməd Vurğun – Sözü və Ruhun Səyyahı”, “Millətin Şairi: Səməd Vurğunun Poeziya Dünyası”, “Şeirlə Yaşayan Ömür: Səməd Vurğunun İrsi”, “Hisslərin, Tarixin və Ümidin Şairi: Səməd Vurğun”, “Səməd Vurğun -120”, “El məhəbbəti”, “Nemətsə də gözəl şeir”, “Qəlblərdə yaşayan şair”, “Vurğun ürəklərdədir”, “Səməd Vurğun və milli təfəkkür”, “Vurğuna vurğunluq”, “Ədəbiyyatımızın müsəlləh əsgəri – Səməd Vurğun”, “Tükənməz xəzinə”, “Estetik kamillik”, “Xalq ədəbiyyatına məhəbbət”, “Döyüşkən poeziya”, “Poeziyanın fəxri”, “Səməd Vurğun: Sözü Gücü və Millətin Ruhunu Yansıtmaq”, “Poeziya və Millət: Səməd Vurğunun Fəlsəfi Dünyası”, “Sözlə Tarix Yazan Şair: Səməd Vurğun”, “Bizdə şeir də var, sənət də vardır, Şairə, sənətə hörmət də vardır”, “Demə Səməd Vurğun gəldi-gedərdi”, “Vurğunu da salar yada”, “Şair, nə tez qocaldın sən”, “Səməd Vurğun - vətənpərvərlik, beynəlmillətçilik, xəlqilik”, “Mən ellər oğluyam, ellər canımdır”, “Qəlblərdə yaşayan şair”, “Unutmaz bu oba, bu mahal məni”, “Ölməz sənətkar Səməd Vurğun”, “Xalqın qəlbində yaşayan sənətkar xoşbəxtidir”, “Şeirimizin bayraqdarı” və s. kimi başlıqlar verilə bilər. Sərgidə şairin ayrı-ayrı illərdə çəkilməmiş rəsmləri də nümayiş olunarsa daha yaxşı olar. Bundan başqa şairin müxtəlif adda olan kitabları, dövrü mətbuatda çap olunan müxtəlif materiallar və görkəmli insanların Səməd Vurğun haqqında söylədikləri sitatlar, şeir parçaları verilir.

Görkəmli şəxsiyyətlərin Səməd Vurğun haqqında söylədikləri:

Səməd Vurğunun “Azərbaycan” şeiri dillərdə əzbər olubdur. Bilirsiniz, o qısa sözlərdə o qədər dərin məna var ki, həmin sözləri hər bir insan dilinə gətirib, təkrar edərkən öz xalqına, ölkəsinə bir daha məhəbbətini, sevgisini, sədaqətini ifadə edir.

Ümummillət lider Heydər Əliyev

Səməd Vurğun poeziyamızın nəhəng planetidir, bu planetin günəşi, ulduzları sönməzdir.

Şair Nazim Hikmət

Vurğun sənəti xalq torpağından boy atdı, əsrin qabaqcıl ideyalarından bəhrələndi və bu iki amilə görə də ən zəmisinin böyük sənətkarı oldu.

Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə

Səməd Vurğun poeziyası elə bir zirvə tutub ki, ikinci dəfə dünyaya gəlsə, özünün də əli o zirvəyə çatmaz. O, əsil poeziya dahisidir.

Professor Cəfər Xəndan

Səməd Vurğun mərd şair olub, mərd yaşayıb, mərdanə də yazıb-yaradıb. Mərd şairi olmayan xalqdan da yazıq xalq xəyala gətirmək çətindir...

Filologiya elmləri doktoru Kamil Vəliyev

Səməd Vurğun xalq yaradıcılığımızın forma, üslub xüsusiyyətlərindən böyük sənətkarlıqla istifadə etmiş, folklorumuzun rəngarəng formalarından yüksək istedadla bəhrələnmişdir.

Professor Paşa Əfəndiyev

Səməd Vurğun xalq ədəbiyyatına yaradıcı yanaşırdı, orada olanları təkrar etmirdi. Özünün əlavələrini artırmağını unutmurdu. Bir növ sözü-sözə, misranı-misraya, bəndi-bəndə, şeiri-şeirə peyvənd edirdi.

Filologiya elmləri doktoru Əli Saləddin

Səməd Vurğun-poeziyamızın təzə zirvələr fəth edən qartallarındandır.

Yazıçı Aleksandr Fədeyev

Səməd Vurğun çox gözəl sənətkar olmaqla bərabər, həm də yaxşı, qayğıkeş bir insan idi.

Tarix elmləri foktoru Məzahir Abbasov

Səməd Vurğun poeziyası milli teatr sənətimiz, milli kinomuz, televiziya, radiomuz və bir aktyor kimi mənim üçün idealdır. Ona doğru addımlamalaq sənətkar üçün əsl nemətdir, səadətdir.

Xalq artisti Həsən Turabov

Səməd Vurğun şerindəki böyüklüyün bir səbəbi də sadəlikdir. S.Vurğun sənəti sadəliklə böyüklüyün, adilliklə qeyri-adiliyin ən gözəl nümunəsidir.

Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə

Səməd Vurğun unudulmazdır. O, el məhəbbətini, elin rəğbətini daima onun uğrunda çırpınan ürəyi ilə qazanmışdır.

Böyük Vətən müharibəsi və Əmək veteranı İsmayıl Hübətov

Ölməz şəxsiyyət Səməd Vurğunun 120 illik yubileyi ilə əlaqədar kitabxanalarda keçiriləcək tədbirlərdən biri “*Hər misra bir dünya: Səməd Vurğunun Fəlsəfəsi*” adlı **konfrans** ola bilər. Tədbir oxucuların iştirakı ilə kitabxanada keçirilir. İlk olaraq kitabxanaçı səhnəyə çıxıb qonaqları salamlayır və sonra ədibin yaradıcılığı haqqında qısa məlumat verir.

Kitabxanaçı: Hörmətli müəllimlər, tələbələr və dəyərli qonaqlar!

Bu gün biz burada böyük Azərbaycan şairi, xalqımızın qürur mənbəyi Səməd Vurğunun yaradıcılığına həsr olunmuş konfransda toplaşmışıq. Səməd Vurğun yalnız Azərbaycan poeziyasının klassik simalarından biri deyil, həm də xalqımızın düşüncəsini, arzularını və sevgisini öz şeirlərində əks etdirən bir söz ustasıdır. Onun yaradıcılığı gənclərə milli şüur aşılayan, vətənpərvərlik hissini oyadan və ədəbiyyatın gücünü göstərən ən gözəl nümunələrdəndir. Bu gün konfransımızın məqsədi tələbələrimizi Səməd Vurğunun həyat və yaradıcılığı ilə yaxından tanış etmək, onun əsərlərini dərinlən anlamaq və gənclərin bədii zövqünü inkişaf etdirməkdir.

Gəlin, bu tədbiri açıq elan edək və şairin söz dünyasına səyahətə başlayaq.

II Kitabxanaçı: Hörmətli iştirakçılar!

Səməd Vurğun yaradıcılığı Azərbaycan ədəbiyyatında müstəsna yer tutur. Onun şeirlərində vətənpərvərlik, insan sevgisi, milli dəyərlərə sadıqlıq və həyat fəlsəfəsi ön plandadır. Vurğunun poeziyası yalnız estetik həzz vermir, həm də oxucunu düşünməyə və hiss etməyə dəvət edir.

Onun “Azərbaycan” şeiri belə başlayır:

Azərbaycan! Azərbaycan!
Mən səni səksən il sevdim,
Mən səni dağlar qədər sevdim,
Mən səni torpaq kimi sevdim...

Bu misralar şairin xalqına olan sevgisini və milli qürurunu açıq göstərir. Onun şeirlərində həm də insana, onun daxili dünyasına böyük diqqət var. Şair həm xalqın tarixi ilə nəfəs alır, həm də gələcəyə ümidlə baxır.

Kitabxanalar yalnız kitab saxlamaq məkanı deyil; onlar həm də gənclərin milli və bədii dünyagörüşünü formalaşdıran mərkəzlərdir. Bu günkü konfrans da məhz bu məqsədə xidmət edir: gənclər Səməd Vurğunun yaradıcılığı ilə tanış olsun, onun əsərlərinin müasir həyatımıza təsirini anlasın.

I İştirakçı: “Vurğunun vətənpərvərlik şeirləri”

Hörmətli müəllimlər və dostlar!

Səməd Vurğunun yaradıcılığında vətənpərvərlik xüsusi yer tutur. Onun şeirləri xalqımızın azadlıq eşqini, vətənə olan sonsuz sevgisini ifadə edir. Məsələn, “Azərbaycan” şeirində o yazır:

Vətənin hər daşı mənim üçün müqəddəsdir,
Dağların zirvəsi mənim ürəyimdir,

Sənin hər çiçəyin mənim həyatımda əbədidir.

Bu misralar gənclərdə vətənpərvərlik ruhunu oyadır, onları öz torpaqlarına bağlı olmağa həvəsləndirir. Vurğunun şeirləri həm də çağdaş oxucular üçün nümunədir: vətən sevgisi hər dövrdə dəyərlidir.

II İştirakçı : “Səməd Vurğunun məhəbbət şeirləri”

Mənim diqqətimi Vurğunun məhəbbət mövzulu şeirləri çəkir. Onun şeirlərində sevgi yalnız insan arasında deyil, həm də vətən, təbiət və həyat sevgisi ilə əks olunur.

Məsələn, “Ağ Göl” şeirində belə deyilir:

Sənin sükutun mənim sırımıdır,

Sənin dalğaların mənim xəyalımdır,

Sənin dərin mavi gözlərin mənim əbədi sevgimdir.

Vurğunun bu şeirləri insanın ruhunu dərin hisslərlə doldurur və onu həyatın gözəlliklərini dərk etməyə dəvət edir.

III İştirakçı : “Səməd Vurğunun fəlsəfi düşüncəsi”

Səməd Vurğun yalnız hissləri deyil, həm də fəlsəfi düşüncələri şeirlərində əks etdirir. O, insanın varlığını, zamanın keçiciliyini və həyatın dəyərini dərindən hiss edirdi. Məsələn, “Şairin vətəni” şeirində yazır:

Şairin vətəni sözlərdədir,

Hər misra bir dünya, hər heca bir həyatdır,

Sözlər ölümsüzdür, ruh isə əbədi.

Bu misralar şairin poeziyasının yalnız hiss deyil, həm də düşüncə dünyasına toxunduğunu göstərir.

IV İştirakçı : “Səməd Vurğunun irsi və gənclərə mesajı”

Hörmətli müəllimlər və tələbələr!

Səməd Vurğun irsi biz gənclər üçün əvəzsizdir. Onun şeirlərində milli dəyərlər, vətən sevgisi, insanpərvərlik və ədalət aşılır. Gənclər Vurğunun şeirlərindən həm bədii zövq alır, həm də öz həyatına dərindən baxmağı öyrənirlər.

Məsələn, “Azərbaycan” şeirindən bir sitat:

Səni sevmək mənim qanımdadır,

Səni yaşatmaq mənim borcumdur,

Sənin uğrunda hər nəfəsim bir misradır. Bu sözlər hər bir gənci vətəninə bağlı olmağa, milli şüurunu gücləndirməyə və ədəbiyyatla həyatını zənginləşdirməyə dəvət edir.

Tədbirin yekununda kitabxanaçı səhnəyə yan alır.

Hörmətli iştirakçılar!

Bu günki konfransımızda biz Səməd Vurğunun yaradıcılığı ilə tanış olduq, onun vətənpərvərlik, məhəbbət və fəlsəfi mövzularını müzakirə etdik. Gənclərimizin çıxışları göstərdi ki, şairin irsi hələ də canlıdır və hər bir nəsil üçün dəyərini qoruyur. Gəlin, söz və şeir gücünü unutmadan, Səməd Vurğunun yaradıcılığını oxumağa, anlamağa və paylaşmağa davam edək.

Səməd Vurğun yaradıcılığını oxuculara tanımaq və şair qələmini sevdirmək üçün kitabxanada keçiriləcək maraqlı tədbirlərdən biri də, *“Səməd Vurğun: Poeziyada Millətin Səsi” oxucularla söhbətdir..* Kitabxanaçı əvvəlcədən məktəblərlə əlaqə saxlayaraq oxucuları kitabxanaya cəlb edir. Tədbir zamanı kitabxananın oxu zalına toplanmış iştirakçıları salamlayan kitabxanaçı tədbirə keçid alır.

Kitabxanaçı: Hörmətli müəllimlər, tələbələr və dəyərli qonaqlar!

Kitabxanalar gənclərin milli və ədəbi dünyagörüşünün formalaşmasında mühüm rol oynayır. Bu günkü tədbir də məhz gənclərin böyük şairlərin yaradıcılığı ilə daha yaxından tanış olmasına xidmət edir. Bu gün kitabxanamızda Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, böyük söz ustası Səməd Vurğunun yaradıcılığına həsr olunmuş tədbirə toplaşmışıq. Səməd Vurğun Azərbaycan poeziyasının ən parlaq simalarından biri olaraq, söz sənətinə yeni nəfəs gətirmiş, milli ruhu, vətən sevgisini və insanın mənəvi dünyasını misralarında ustalıqla ifadə etmişdir.

Onun poeziyası yalnız bir dövrün deyil, bütöv bir xalqın duyğularını, tarixini və gələcəyə olan inamını əks etdirir. Şairin əsərlərində vətən sevgisi, humanizm, məhəbbət və həyat fəlsəfəsi xüsusi yer tutur. Bu gün keçirilən tədbirin əsas məqsədi Səməd Vurğunun həyat və yaradıcılığını daha yaxından tanımaq, onun poeziyasının dərin mənasını təhlil etmək və gənclər arasında ədəbiyyata marağı artırmaqdır.

Azərbaycan ədəbiyyatında elə sənətkarlar var ki, onların yaradıcılığı zaman keçdikcə daha da dəyər qazanır. Səməd Vurğun belə sənətkarlardan biridir. Onun poeziyası milli ruhun, vətən sevgisinin və insanpərvərliyin ən gözəl poetik ifadəsidir.

Səməd Vurğun yaradıcılığında vətən mövzusu xüsusi yer tutur. O, Azərbaycan torpağını böyük sevgi və qürur hissi ilə tərənnüm etmişdir. Onun məşhur “Azərbaycan” şeiri bu sevginin ən gözəl nümunələrindən biridir:

Azərbaycan! Azərbaycan!

Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!

Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!

Bu misralar təkəcə poetik ifadə deyil, həm də bir xalqın qürurunun və vətənə bağlılığının simvoludur.

I Tələbə: Səməd Vurğun 1906-cı ildə Azərbaycanın Qazax bölgəsində anadan olmuşdur. Onun uşaqlıq illəri sazlı-sözlü mühitdə keçmiş, bu mühit gələcək şairin dünyagörüşünün formalaşmasında mühüm rol oynamışdır. Gənc yaşlarından ədəbiyyata böyük maraq göstərən şair klassik poeziya ənənələrindən ilham almışdır. Xüsusilə Nizami Gəncəvi və Məhəmməd Füzuli kimi böyük söz ustalarının yaradıcılığı onun poetik düşüncəsinə təsir göstərmişdir.

Səməd Vurğun yalnız şair deyil, həm də dramaturq, tərcüməçi və ictimai xadim kimi fəaliyyət göstərmişdir. O, Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafına böyük töhfələr vermiş və milli poeziyanın yeni mərhələyə yüksəlməsində mühüm rol oynamışdır.

Səməd Vurğunun yaradıcılığında vətən sevgisi ən aparıcı mövzulardan biridir. Onun şeirlərində Azərbaycan torpağının gözəlliyi, xalqın qəhrəmanlığı və milli ruhu poetik dillə təsvir olunur. Şair yazırdı:

El bilir ki, sən mənimsən,
Yurdum, yuvam, məskənim sən.
Anam doğma vətənim sən!

Bu misralar Azərbaycan poeziyasının ən təsirli vətənpərvərlik nümunələrindən biri kimi yadda qalmışdır.

II Tələbə: Səməd Vurğun poeziyasında məhəbbət və humanizm ön sıradadır

Səməd Vurğun yaradıcılığında yalnız vətən sevgisi deyil, həm də insan sevgisi və humanizm ideyaları mühüm yer tutur. Onun şeirlərində insanın mənəvi dünyası, sevgi və həyatın gözəlliyi böyük ustalıqla təsvir edilir.

Şairin şeirlərində məhəbbət yalnız romantik hiss kimi deyil, həm də həyatın mənası və insanın mənəvi zənginliyi kimi təqdim olunur.

III Tələbə: XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi Səməd Vurğunun yaradıcılığında poema janrı mühüm yer tutur. Şair müxtəlif illərdə «Muğan», «Zəncinin arzuları», «Avropa xatirələri», «Bəsti», «Qız qalası», «Aslan qayası», «Aygün əfsanəsi» və başqa poemalarını yazmışdır.

S.Vurğun ən yaxşı əsərlərindən biri olan «Aygün» epik poemasını 1951-ci ildə qələmə almışdır. Müəllif öz əsərində Əmirxanla Aygünün məhəbbət əsasında qurduqları gənc ailənin timsalında ifadə edir. Əmirxanla Aygünün bir-birini sevməsi onların ailəsinin

xoşbəxtliyi üçün kifayət etmir, çünki ər-lə-arvadın həyata baxışları müxtəlifdir, aralarında qarşılıqlı anlaşma yoxdur. Əmirxanın qısqanclığı sevgililərə ailə səadətinin şirinliyini doyunca dadmağa imkan vermir, ailəni əzab-əziyyətə salır, məhrumiyyətlərə düçar edir. Lakin poemada müəllif saf eşqin ailədəki, insan həyatındakı müsbət rolunu ön plana çəkmişdir. Məhəbbət, həyat yoldaşı Aygünə və qızı Ülkərə sevgi hissi Əmirxanın xarakterindəki mənfi keyfiyyətləri yox edir, onu dəyişir və həyata bağlayır. Əsərin finali məhəbbətin təntənəsi ilə bitir, dağılan ailə bərpa olunur.

Poemanın əsas qəhrəmanı Aygündür. Aygün S.Vurğunun sevimli qadın obrazıdır. Böyük şair Azərbaycan qadının yerini zirvədə görür, onu ailənin dayağı sanır, eyni zamanda yüksəlib cəmiyyətdə layiqli yer tutmasını arzulayırdı. Müəllif Aygünün timsalında belə bir obraz yaratmışdır.

Əsər Aygünlə Əmirxanın ailə həyatının ilk günlərinin təsviri ilə başlanır. Bir-birini sevib ailə həyatı quran iki gənc bəxtəvərdir. Aygün qartalgözlü Əmirxanın baxışlarında bir kişilik, bir vüqar oxuyur. Onun ağır oturub-durmağı, nüfuzlu səsi, səxavəti, dostlarla məclis qurması, həyat həvəsi, hətta tərsliyi də Aygünə xoş gəlir. Şair Aygünün xoşbəxtliyini belə təsvir edir:

O duyduqca mənasını ilk məhəbbətin
Xəyalında məclis qurur saf arzularla.

Lakin gənc ailənin xoşbəxtliyi uzun sürmür. institutu bitirən Əmirxan təyinatla Muğandakı sovxozlardan birinə aqronom işləməyə göndərilir. Burada uşaq vaxtı anasının erköyün böyütdüyü Əmirxanın xarakterindəki qüsurlar üzə çıxır və ailədəki gələcək ziddiyyətlərin təməli qoyulur.

Əmirxanın məhəbbətinə inanıb onunla ailə quran Aygün sənəti, yaradıcılığı da unutmur, konservatoriyada təhsilini başa vurmaq barədə düşünür. Əmirxan isə Aygünün səmimi baxışlarını qəbul etməkdə acizdir. Onun təsəvvürlərinə görə, ər harada arvad da orada olmalıdır. Əmirxanın dünyagörüşündəki bu dayazlıq onun xarakterindəki qısqanclığın, inamsızlığın təzahürüdür. Əmirxanın özü bunu etiraf edir və qəti şəkildə bildirir ki, Muğana tək getməyəcək. Tərəddüd içində qalan Aygünün qəlbində Əmirxana olan məhəbbət qalib gəlir və o, elmi, məktəbi yanmıq qoyub Muğana getməyə qərar verir. Aygün Muğanda «səadətindən sevinərək» əsərlər yazır, kənd qızlarına qoşulub şərqiylər oxuyur, «el içində el adətincə yaşayır».

Əksinə, Muğanın çətin həyatı Əmirxanın başqa mənfi cəhətlərini üzə çıxarır. O, ilk vaxtlarda yaxşı çalışsa da, tez ruhdan düşür, əli işə yatmır, «mədəniyyət gəlməmişdir hələ kəndlərə» deyib şəhərə qayıdır.

Şəhərdə Əmirxanın ruh düşkünlüyü daha da dərinləşir. O, ailədən və işdən soyuyur, gününü içki məclislərində keçirir, evə gec qayıdır, Aygünün onun halına yanması, ailəsinin qədrini bilməyə çağırması da nəticə vermir. Beləliklə, ər-lə-arvadın ailə münasibətləri pozulur, Aygün qızı Ülkəri də götürüb evdən çıxır. Bundan sonra onun yüksəlişi başlayır. Aygün təhsilini başa vurur, simfoniya yazır. Dövlət mükafatı alır.

Ancaq həyatında baş verən bu dəyişiklik Aygünün mənəviyyatını dəyişmir. O, Əmirxandan ayn yaşadığı illərdə ilk eşqinə sadıq qalır. Onun könül evində başqa məhəbbətə yer yoxdur.

Bu müddətdə Əmirxan da dəyişir. O öz əli ilə dağıtdığı ailəsinin xiffətini çəkir. Aygünə, Ülkərə olan mənəvi bağlılıq Əmirxanı düşkün həyatdan uzaqlaşdırır. O, aqronom kimi Muğana qayıdır, əməyə bağlanır, kənddə «Əmirxan bağı» salır.

Şair əsəri nikbin sonluqla tamamlayır. Poemanın sonunda ailə səadətini hər şeydən uca tutan Aygünlə məhəbbətin təsiri altında dəyişib yüksələn Əmirxan yenidən üz-üzə gələrək sevinclə bir-birini qucaqlayırlar. Müəllifin özü də ailənin bərpaasına sevinir və oxucunu da bu xoş anlann sevincinə şərək olmağa çağırır.

Tələbələr tərəfindən Səməd Vurğunun aşağıdakı şeirlərindən parçalar səsləndirilə bilər:

Ana

Pək cocuğdum, yerə gömdülər səni,
Həyata qanadsız atdılar məni.
Bax, necə pozulub ömür gülşəni,
Həyat sənsiz mənə zindandır, ana!

Qoynunda bəslənir gözəl diləklər,
Layiqdir səcdəyə sənə mələklər,
Nərdəsən, gözlərim həp səni bəklər,
Bax evladın nasıl giryandır, ana!

Sən bir günəş idin, doğdum da, batdın,
Yazıq evladını qəmlərə atdın.
Bir cavab ver, hanki murada çatdın

Torpaqlarda neçə zamandır, ana!

Bir ah çəksəm sənsiz, qopmazmı tufan?
Əzizim anacan, gözümlə anacan!
Yumuq gözlərini aç da bir oyan,
Şimdi zaman başqa zamandır, ana!

Yıxılıb payinə öpmək istərəm,
Analıq mehrini görmək istərəm,
Səni görmək üçün ölmək istərəm,
Təsəlim ah ilə fəğandır, ana!

Ayın əfsanəsi” (Aybəniz)

Ay gözəllik çadırını açıb, durdu buludlarda,
Yenə bizim ay başına dolanırkən buludlar da.
Gözlərimə göz dikərək gəlib baxdı pəncərəmdən.
Bu gözəllik elçisinə heyran olub dedim ki, mən:
Nədən az-az görünürsən?
Cavabımda susdu bir az.
Sonra xumar baxış ilə canlar alan o sərvinaz
Gözlərimə yenə baxdı,
O dinmədi... Utancaqdır...
O bəlkə də öz qəlbini başqasına açacaqdır!?
Lakin onun sifətində bir solğunluq nişanı var,
Məncə onun bu dərddi dərd çəkənlər duyub anlar...
Dedim: susma, gözəl Ay! Deyiləm ki, mən özgəsi!
Mənə tanış yaranmışdır şadlıq neyi, hicran səsi.
Əzəl gündən dolanmışam yer üzünü qarış-qarış;
Məndən gizli bu dünyada bir sinədə söz qalmamış.
Sevinənlər, dərdlənənlər öz qəlbini açar mana,
Mənim varlıq nəfəsimdən torpaqlar da gələr cana,
Çünki insan yaranmışam.
Yenə baxdı üzümə Ay,
Arxasınca qoşun çəkib buludlar da gəldi lay-lay.
Sonra, bir az gülümsəyib dilə gəldi ay da bu dəm;
O dindikə ağ kağıza inci düzdü qızıl qələm.

Dedi: – az-az görünməyim nədən sizə ağır gəlir?..

Tədbirin sonunda diskussiya keçirilir.

İştirakçılar arasında aşağıdakı suallar ətrafında fikir mübadiləsi aparılır:

Səməd Vurğun poeziyasının əsas mövzuları hansılardır?

Onun yaradıcılığının müasir gənclərə təsiri nədir?

Səməd Vurğun poeziyası Azərbaycan ədəbiyyatında hansı yenilikləri gətirmişdir?

Kitabxanaçı tədbirin yekun çıxışını edir:

Bu gün biz böyük Azərbaycan şairi Səməd Vurğunun zəngin yaradıcılığı haqqında fikir mübadiləsi apardıq, onun poeziyasının dərin mənasını və milli ədəbiyyatımızdakı rolunu bir daha xatırladıq. Səməd Vurğunun poeziyası zaman keçdikcə öz dəyərini itirmir. Onun misraları bu gün də insanları düşündürür, ruhlandırır və vətənə, insana olan sevgini daha da gücləndirir. Belə tədbirlər gənclərin ədəbiyyata marağının artmasına, milli dəyərlərin qorunmasına və böyük sənətkarların irsinin yaşadılmasına xidmət edir. Səməd Vurğun yaradıcılığını oxuculara tanımaq və şair qələmini sevdirmək üçün kitabxanada keçiriləcək maraqlı tədbirlərdən biri də, şeir müsabiqəsidir. Kitabxanaçı əvvəlcədən məktəblərlə əlaqə saxlayaraq oxucuları kitabxanaya cəlb edir. Şagirdlərə şairin kitabları təqdim edilir. Şagirdlər müəyyən şeirlər seçərək iştirakçı qismində tədbirə hazırlanırlar. Əvvəlcədən təyin olunmuş tədbirin vaxtı gəlib çatır. “*Saç ağardı. ancaq ürək...*” adlı şeir müsabiqəsində münşiflər və qonaqlar öz yerini alırlar. İlk öncə kitabxanaçı səhnəyə gələrək münşiflər və qonaqları salamlayır, iştirakçılara isə uğurlar arzulayır.

Kitabxanaçı: Səməd Vurğun ədəbi zirvələrdən biridir. Onun haqqında çox yazılıb və bundan sonra da yazılacaqdır. İllər keçdikcə bu böyük beynəlmiləlçi şairə məxsus yeni insani keyfiyyətlər aşkar olunur. Gəlin, biz də bu saflıqdan bəhrələnmək Vurğun yaradıcılığının zirvəsinə, iştirakçıların söyləyəcəyi şeirlərə ucalaq... Gəlin, nəğməkar şairimizin şeirlərini dinləyək.

İlk iştirakçı şeirə başlayır.

Ceyran (Muğan poeması)

Yerdən ayağını quş kimi üzüb,
Yay kimi dartınıb, ox kimi süzüb,
Yenə öz sürüsün nizamla düzüb,
Baş alıb gedirsən hayana ceyran?

Əzəldən meylini salıb çöllərə,

Bəxtini tapşırdın bizim ellərə,
O qara gözlərin düşdü dillərə.
Dişlərin oxşayır mərcana, ceyran.

Bir məsəl qalmışdı ata-babadan:
Uçarda turacdır, qaçarda ceyran.
Bir mən deyiləm ki, hüsnünə heyran,
Şöhrətin yayılıb hər yana ceyran.

Sükuta qərq olmuş ürəyimlə mən
Keçirəm yenə də muğam çölündən.
Yanında balası, yağış gölündən
Əyilib su içir bir ana ceyran!

Elə ki, son bahar min büsat qurur,
Kolları-kosları yığıb uçurur,
Sıxlaşıb bir yerdə baş-başa durur
Düşəndə çovğuna, borana ceyran.

On addım kənarda yatmayır təkə,
Gəzinir, oylağa baş çəkə-çəkə,
Gələn qaraltıdır, yoxsa təhlükə?
Bir özünə baxır, bir ona ceyran!

Ovçu, insaf elə, keçmə bu düzdən!
O çöllər qızını ayırma bizdən!
Qoyma ağrı keçsin ürəyimizdən,-
Qıyma öz qanına boyana ceyran!
Nə gözəl yaraşır Muğana ceyran!

Kitabxanaçı "Şair, nə tez qocaldın sən" şeirini demək üçün ikinci iştirakçını səhnəyə dəvət edir.

Nemətsə də gözəl şeir,
Şair olan qəm də yeyir,
Ömrü keçir bu adətlə,
Uğurlu bir səadətlə.
Görən məni nədir deyir:

Saçlarına düşən bu dən?
Şair, nə tez qocaldın sən!

Dünən mənə öz əlində
Gül gətirən bir gəlin də.
Gözlərində min bir sual
Heykəl kimi dayandı lal...
O bəxtəvər gözəlin də
Mən oxudum gözlərimdən:
Şair, nə tez qocaldın sən!

Ovçuluğa meyl saldım,
Gecə-gündüz çöldə qaldım.
Dağ başından enib düzə,
Bir ox kimi süzə-süzə
Neçə ceyran nişan aldım;
Cavab gəldi güllələrdən:
Şair, nə tez qocaldın sən!

Bəzən uca, bəzən asta,
Ötür sazım min sim üstə
Andı yalan, eşqi yalan,
Dostluğu da rüşvət olan,
Ürək yıxan bir iblis də
Üzəvarı deyir hərdən:
Şair, nə tez qocaldın sən!

Saç ağardı ancaq ürək
Alovludur, əvvəlki tək.
Saç ağardı, ancaq nə qəm!
Əlimdədir hələ qələm...
Bilirəm ki, deməyəcək
Bir sevgilim, bir də vətən,
Şair, nə tez qocaldın sən!

*Kitabxanaçı "Vətən həsrəti" adlı şeiri demək üçün üçüncü iştirakçını səhnəyə dəvət edir.
Elindən, günündən ayrılan könül,*

Arabir vaxt tapıb ağlasın gərək.
Əziz kimsələri qırılmış kimi,
Yas tutub qaralar bağlasın gərək.

Demirəm incidib üzsün özünü,
Əl üzüb dünyadan yumsun gözünü.
Nə qədər olsa da Vətən sözünü,
Duysun ürəyində, anlasın gərək.

Bir şikəstə neyəm, bir qırıq kaman,
Görmədim bir bəla-həsrətdən yaman,
Vurğun ellər deyib, ağlar hər zaman,
Onun qaydasıdır, ağlasın gərək.

Dördüncü iştirakçı "Zəfər bayramı" şeirini demək üçün öz yerini alır.

Qoy çalıb oynasın vətən torpağı,
Göylər səcdə qılsın bu ülviyyəyə.
Ölümün, zülmətin qara bayrağı
Bu gün təslim oldu bizim qüdrətə!

Yazılsın tarixə bir qızıl xətlə
45-ci ilin doqquz may günü.
Başlansın şeirlə, sazla, söhbətlə
Bu ellər bayramı, ellər düyünü.

Mən də haqq eşqinə, insan eşqinə
Günəşi qaldırdım piyalə kimi.
Şəhidlər ömrünün saf türbəsinə
Şeirim ətir saçır bir lalə kimi...

Ey qoca kainat! Hər kamını al!
Al geyin, sevgilim! Fəsl-i bahardır,
Gəlsin məclisimə bu gün istiqbal
Görsün ki, qəlbimdə nə büsat vardır!..

Ey ilham pərisi! Ey azad səhər!
Nə qədər bəxtiyar görürəm sizi!

Ey bu gün cahana gələn körpələr,
Günəş salamlayır taleyimizi!

Sən ey, mərd oğula süd verən ana!
Qoy öpsün əlini illər həsrəti.
Xeyir-dua versin Azərbaycana.
O ana qəlbinin saf məhəbbəti!

Gül, ey nazlı Vətən!-Odlar torpağı!
Duz-çörək hazırla qəhrəmanlara.
Böyük bir ordunun zəfər bayrağı
Günəş tək yayılır asimanlara.

Tədbirin sonunda münsiflər heyəti qalibləri müəyyənləşdirir. Sonra qaliblər və digər iştirakçılara mükafat verilir.

Kitabxanada keçiriləcək tədbirlərdən ən möhtəşəmi ədəbi-bədii gecədir. S.Vurğunun xatirəsinə həsr olunmuş **“Şairin dünyası sözlə başlayır, sözlə davam edir və sözlə ölümsüzləşir”** adlı ədəbi-bədii gecəyə Azərbaycanın gorkəmli ədiblərini, sənət-söz adamlarını dəvət etmək olar. Tədbir iştirakçıları kitab sərgisi ilə tanış olduqdan sonra zalda əyləşirlər. S.Vurğunun sözlərinə bəstələnmiş gözəl müğənnimiz Xumar Qədimovanın ifa etdiyi “Zəfər bayramı” mahnısı səslənir və tədbiri açıq elan etmək üçün aparıcılar səhnəyə daxil olurlar.

Kim deyir dünyada Vurğunsuz qaldıq,
Yox, yox ayrılmadıq, görüşdük bir də.
Vurğunlu yaşadığımız. Vurğunlu olduq.
Vurğunsuz ötüşüb keçən illərə.

Vurğun bizimlədir həmişə dostlar,
Görünür hər şeir məclisində o.
Yurdun hər yanında Vurğunu gördük,
Hünər meydanında Vurğunu gördük.

Salam, dəyərli qonaqlar, Vurğun sevrərlər! Bu gözəl şeirli, nəğməli tədbirə xoş gəlmisiz. Bu gün hamımız Səməd Vurğunun 120-cü ildönümünü münasibətilə onun keçdiyi ömür yoluna işıq salmaq üçün şairin ocağına, istisinə yığışmağa, Vurğun zirvəsindən od götürməyə gəlmişik. Çünki Azərbaycan torpağında Səməd Vurğun zirvəsi var. Bu zirvədən günəş doğur. “Vaqif”, “Aygün”, “Bəsti”, “Aybəniz”, “Eldar”, “Xanlar” şəlaləsi olub

qəlblərə axır. O, şəxsiz Azərbaycan ədəbiyyatı üfüqlərindən nur saçan ən parlaq simalardandır.

Səməd Vurğun xalqımızın dünya şöhrətli şairi, dramaturq, publisistik, tənqidçi, alim, ictimai xadim, mədəniyyətin fəal qurucusu idi. Onun ürəkdən gələn lirik şeirləri, yüksək pafoslu qəhrəmanlıq poemaları, dram əsərləri sovet ədəbiyyatı xəzinəsinə möhkəm daxil olmuş və Azərbaycan hüdudlarından çox-çox uzaqlarda böyük şöhrət qazanmışdır. O, yorulmaz mübariz, gələcəyə nəzər salan arzular şairi idi. Dünyada az sənətkar tapılar ki, yaşadığı zamanda klassikləşsin, əsərləri ümumxalq kütlələrinin mənəvi sərvətinə çevrilsin. Azərbaycan xalq şairi S.Vurğuna belə xoşbəxtlik nəsib olmuşdur.

İnsana dili anası öyrədir. Uşaq insana çevrilir. İnsan ömrünün ayrılmaz yol yoldaşı, yaddaş kitabı isə söz olur. İnsan böyük söz təşnəsi olur. Söz arayır, söz axtarır ki, onun ardınca getsin. Dünyanı dərk etsin, özünü tapsın, həyatın min bir sualına cavab versin. Bu böyük axtarışda hər bir azərbaycanlının qarşısına bayatı çıxır, atalar sözləri, nağıllar, qoşma və gəraylılar boylanır. Dədə Qorqud və Füzuli, Vaqif və M. F. Axundov, Mirzə Cəlil və Sabir... bu sözün əbədi yolu kimi onu dünyaya yönəldir. Bu adamların taleyi Azərbaycan dilinin taleyidir. Ömrü yaratdığı şeir, həyatı danışdığı dil qədər olan xoşbəxt sənətkarlardan biri də S.Vurğundur

Səməd çilgün təbiətli, narahat qəlbi bir gənc idi. Gündüzlər meşəlikləri, düzənlikləri dolaşar, gecələr saatlarla ayın bədrələnmiş çöhrəsinə tamaşa edər, onun əfsanəsini xatırlardı. Səməd adını ona ata-anası versə də, elinə, vətəninə, xalqına vurulduğuna, elin arzu-istəklərini, mənəvi dünyasını ilhamla tərənnüm etdiyinə görə “Vurğun” adını qazanıb xalqın tarixinə, polad yaddaşına büllur poeziyası ilə həkk olundu. O, qədirbilən xalqımızın vəfasına, etibarına inanıb haqlı olaraq:

Unutmaz aləmdə əhli-halı məni, - dedi.

S.Vurğunun bütün yaradıcılığına xas cəhətlər-sadəlik, səmimilik, duyğularındakı zənginlik və dərinlik, xalq ruhu-bu şeirin canıdır. S. Vurğun yaradıcılığında vətənpərvərlik duyğuları necə də sadə, necə də gözəl tərənnüm olunur! Onun şeirlərini təkrar-təkrar oxusan da şeirlər, misralar səni yormur, elə bil qulağına yeni söz pıçıldayır, ən ülvi hislər aşılrayır. Hər söz, hər misra oxucunu nura boyayır, rıqqətə gətirir:

Mən bir uşaq, sən bir ana
Odur ki, bağıyam sana.
Hansı səmtə, hansı yanı
Hey uçsam da yuvam sənsən.
Elim, günüm, obam sənsən!

(Səhnədən asılmış ekranda Səməd Vurğuna həsr olunmuş çarxlı video slayd nümayiş olunur)

S.Vurğunun yaradıcılığında uşaqlara da geniş yer verilmişdir. Xalq şairimiz S.Vurğun uşaqları dərin bir məhəbbətlə sevmiş, onlar üçün bir sıra əsərlər yaratmışdır. S.Vurğun “Sənət”, “Bahar şərqi”, “İki körpə”, “Sünbül”, “Tarla nəğməsi”, “Uşaq bağçası”, “Deyin, gülün, övladlarım”, “Ayın əfsanəsi”, “Vətəninə məftun olacaqdır” şeirləri ilə uşaq ədəbiyyatı sahəsində ilk addımlarını atdı. Daha çox “Deyin, gülün, övladlarım” şeri müharibədən sonrakı uşaq əsərləri içərisində mühüm yer tutur.

Deyin, gülün, övladlarım! Sükunətə düşməyəm mən,
Səssiz keçən günlərimi saymamışam öz ömrümdən.
Deyin, gülün, əl çalın, heç qısmayın səsinizi,
Gülər görüm, oynar görüm, xoşbəxt görüm hər vaxt sizi!..

Onun dostluq, vətənpərvərlik, əməyə məhəbbət ruhunda yazılmış şeirləri kiçik yaşlılar tərəfindən sevilə-sevilə oxunur. Çünki şairin şeirlərinin hər bir misrası uşaqlara olan sevgidən, məhəbbətdən yoğrulduğunu görürük.

Oxucu: “Uşaq bağçası” şerini söyləyir:

Gəlin, balalarım, öpüm sizi mən,
Bir duman görməsin xoş sifətiniz.
Oxuyun, zövq alın mənim şeirimdən,
Var olsun qəlbiniz, məhəbbətiniz,
Bir duman görməsin xoş sifətiniz!..

Şair təkcə özü uşaqlar üçün yazmaqla kifayətlənməmiş, qələm dostlarını da bu mövzuda əsərlər yaratmağa çağırmışdır. S.Vurğunun “Balalarımız üçün gözəl əsərlər yaradaq!” adlı məqaləsi uşaq ədəbiyyatının inkişaf və mədəniyyətinə həsr olunmuşdur. Sevimli şairimizin bu sahədə olan fəaliyyəti bununla məhdudlaşmır. S.Vurğun tez-tez məktəblərə, pioner düşərgələrinə, uşaq evlərinə gedir, uşaqlarla söhbət edir, onların arzu və istəklərini yerinə yetirir. Şair yazır:

“Uşaqlar, siz Vətənimizin yeni nəslisiniz. Bizim elm və ədəbiyyatımızın, bütün mədəniyyətimizin sabahkı yaradıcıları sizsiniz. Ona görə də, siz indidən elm və mədəniyyətin işıqlı və çətin yollarında möhkəm bir iradə, gələcəyə inam, həyata, insana hörmət və məhəbbət hissi ilə, iftixarla addımlayırsınız.”

S.Vurğun böyük şair olmaqla bərabər, həm də sadə insan idi. Bir dəfə ondan soruşurlar: Əsl səadət nədir? Şair belə cavab verir. “Dostum, sən bu sualı öz ürəyinə ver! Neçə insan övladının üzünə övladının qapılarını açmısan? Neçə insan övladının qolundan tutub ayağa qaldırmısan? Bu dünyada ən böyük nemət insanlıqdır. Bir də dünyada bir yaxşılıq qalacaq. Əsl səadət budur.”

Oxucu:

Deyirəm ki, uzaq yolda susuzluq çəkən
Bir insanın yollarında bulaq olaydım.

Bütün məslək dostlarımin bu dünyada mən
Hər qəminə, nəşəsinə ortağ olaydım!..

Səməd Vurğun xalq ədəbiyyatı ilə yazılı ədəbiyyatın bizə yaxın olan ən böyük körpüsüdür. Dədə-Qorquddan gəlib Qurbanidən, Aşıq Abbasdan, Sarı Aşıqdan, Aşıq Ələsgərdən keçən yolun böyük bir zirvəsi Səməd Vurğundur desək, bizcə, yanılmarıq. Səməd Vurğun elə şəxsiyyətdir ki, xalq öz tarixinin bir dövrünü onun adı ilə bağlayıb. Bu Səməd Vurğun dövrüdür. Bu da xalqımızın və onun müasirlərinin nəzərindən qaçmamışdır. Gəlin, oxucularımız tərəfindən söylənən Əjdər Fərzəlinin “Yolum Salahlıdan düşdü” şeirini dinləyək.

Oxucu:

Yolum Salahlıdan düşdü bu səhər,
Köhnə ata yurdu Vurğunu andı.
Onu xəbər aldı əsən küləklər.
Həsrətdən lalələr alışdı, yandı.

Ellərdən soruşun dedim yerini
Şöhrətə çatdırıb Azərbaycanı
Aşıb bir ölkənin sərhədlərini,
Gəzir iqlim-iqlim bütün dünyanı.

Keçir Afrikadan, Amerikadan
Zəncinin, ərəbin arzularıyla.
Keçir Vyetnamdan, keçir Kubadan
Şeir baharıyla, söz baharıyla.

II aparıcı: Gəlin, Mədinə Gülgünün Səməd Vurğuna yazdığı şeiri dinləyək:

Oxucu:

Nə zaman şairdən söz açır qələm,
Ülfətlə başlayır hər sözüm mənə.
Şeirsiz, nəğməsiz isinmir sinəm,
Şeirdir həmdənim, əzizim mənə.

Səninlə ilk dəfə görüşən gündə

Bir bahar günəşi yandı gözündə.
Dedin, qoşa durur Vətən mülkündə
Sənin Səhəndinlə, Kəpəzim mənim.

Necə nəgmə qoşdun çiçəkli yaza,
Bir rahatlıq duydun sən yaza-yaza.
Dedin, el olmasa, el yaşatmasa,
Qalarmı dünyada bir izim mənim.

Təbrizə sözündə, sazında gəldin,
Ömrün ən günəşli yazında gəldin,
Andınla, əhdinlə, arzunla gəldin
Gülgün, qardaşımız Səməd Vurğuna
Bir gün heykəl qoyar Təbrizim mənim.

Səməd Vurğun bütün varlığı ilə xalqına, elinə bağlı bir şəxsiyyət idi. O, yaxşı bilirdi ki, insana qüvvət, cəsarət verən, onu ilhamlandıran Vətən eşqi, xalqa məhəbbətidir. Dünyada az sənətkar tapılar ki, yaşadığı zamanda da klassikləşsin, əsərləri ümumxalq kütlələrinin mənəvi sərvətinə çevrilsin. Azərbaycanın xalq şairi S.Vurğuna belə bir xoşbəxtlik nəsib olmuşdur.

Yaşayır sənətkar, yaşayır sənət-
Nəsildən-nəsilə salam verərək!

Vətən S.Vurğun poeziyasının daimi mövzularındandır. S.Vurğun Azərbaycanı sonsuz bir məhəbbətlə sevir, başqalarına da, sevdirdirdi. Azərbaycan və S.Vurğun bir-birindən ayrılmazdır. Azərbaycan və Səməd Vurğun eyni bir məfhumdur. Azərbaycan və S.Vurğun ona görə ayrılmazdır ki, S.Vurğun öz yaradıcılığında poetik obrazını yaratmışdır. “Azərbaycan” Səməd Vurğun yaradıcılığının uverturasıdır.

(Ekranada Rəşid Behbudovun ifasında “Azərbaycan” mahnısının çarxlı video slaydı nümayiş olunur)

S.Vurğun təbiət vurğunu idi. Bu cəhət 1928-ci ildə körpələrə həsr etdiyi “Bahar şərqi” şeirində də özünü göstərir. Şeirdə təbiət təsviri, təbiətin tərənnümü bariz şəkildə verilmişdir.

Oxucu:

Günəş doğdu, yayıldı,
Yatan ellər ayıldı.
Açdı çiçəkli güllər,

Dilə gəldi bülbüllər.
Qar, çovğun gözdən itdi,
Dağlarda lalə bitdi.
Qanadlandı buludlar;
Yerdəki əlvan otlar
Cücərib boy atdılar,
Aləmə naz satdılar.
Artdı suların səsi,
Sevindirdi hər kəsi.

II oxucu:

“Dağlar” şeiri.
Binələri çadır-çadır
Çox gəzmişəm, özüm, dağlar!
İlhamını sizdən aldı
Mənim sazım, sözüm dağlar!

Maral gəzər asta-asta,
Enib gələr bulaq üstə.
Gözüm yolda, könlüm səsdə,
Deyin necə dözümlü, dağlar?

Hər obanın bir yaylağı,
Hər tərlanın öz oylağı;
Dolaylarda bahar çağ
Bir doyunca gəzim dağlar!

Qayaları baş-başadır.
Güneyləri tamaşadır.
Gödək ömrü çox yaşadır.
Canım dağlar, gözüm dağlar!
Bir qonağam bu dünyada,
Bir gün ömrüm gedər bada.
Vurğunu da salar yada
Düz ilqarlı bizim dağlar.

(Ekranada Şövkət Ələkbərovanın ifasında “Dağlar” mahnısının çarxlı video slaydı görünür.)

Xalqımızın həmişəyaşar şairi S.Vurğunun ev-muzeyi ildən-ilə yeni eksponatlarla zənginləşir. Bu nadir saxlanclar içərisində lent yazılarının xüsusi qiyməti vardır. Lent

yazılarına şairin öz ifasında əsərləri, pyes və poemalarının şeirlərinin aktyor səsi, müxtəlif radio və televiziya verilişlərinin çıxışları, xatirələr, mülahizələr...daxildir. Bu qiymətli yadigarlar şairin tədqiqatçıları üçün də, Vurğun şeirinin pərəstikarları üçün də, çox əzizdir. Muzey üçün isə əvəzsiz sərvətdir.

Şairin öz səsində əsərləri xüsusi bir əzəmətlə, Vurğuna xas pafosla səslənir. “Vaqif”, “Fərhad və Şirin”, “İnsan” və s. əsərlərin lent yazıları bu gün daha qiymətlidir. Şairin sənət incilərinə, xeyirxahlıq timsalı olan insanlığına pərəstiş edənlərin sevgilə dolu ürək sözlərini dinlərkən ilk baxışda kövrəliyənsən, şairin ömrünə qıyan “Vaxtsız əcəl” namərdliyinə yanıb-yaxılırsan. Sənətini və xatirini əziz tutduğunu dahi bəstəkarımız Uzeyir Hacıbəyov dünyasını dəyişəndə S.Vurğunun söylədiyi bu sözlər yada düşür:

Ölüm sevinməsin qoy!.. Ömrünü vermir bada.

El qədrini canından daha əziz bilənlər.

Şirin bir xatirə tək qalacaqdır dünyada

Sevərək yaşayanlar, sevilərək ölənlər.

S.Vurğun 50 yaşında ikən bütün varlığı, odlı sənətkar qəlbi ilə sevdiyi bu gözəl dünyamıza gözlərini əbədilik yumdu. S.Vurğun ölümdən də güclüdür. Şairin öldüyü gündən onun ölməzliyi başlayır. O, daim qəlblərdə yaşayır. İndi hər yerdə sənətsevərlərin yaddaşında bir ad əbədləşib: Səməd Vurğun. S.Vurğun vaxtilə dostlarına demişdi ki, “mən öləndən sonra 100 yaşım olanda məzarımın üstünə 100 bənövşə qoyun”. Bu vəsiyyəyə rəğmən ilk 100 bənövşəni hörmətli Aybəniz xanım Vurğun qızı martın 22-də şairin qəbri üstə qoymuşdu. S.Vurğunsuz keçən illər S.Vurğunsuz keçməmişdir. Bu illərdə Vurğun milyonlarla oxucuların şüurunda yaşamış, qüdrətli bədii sözü ilə həmişə onların həyat və mübarizə yollarını işıqlandırmışdır. Heç bir şübhə ola bilməz ki, Vurğun vurğunu olduğu Azərbaycanla birlikdə yaşayacaq, gələcək nəsillərin şüuruna daxil olub onların da həyat və mübarizə yollarını işıqlandıracaqdır. S.Vurğun Azərbaycan ədəbiyyatı baniləri sırasında daim bir müsəlləh əsgər kimi var olacaq. Illər, əsrlər keçəcək, lakin vicdanın o möhtəşəm heykəli, Vaqif poeziyası həmişə yaşayacaqdır.

Ümumiliderimiz Heydər Əliyevin şair haqqında dedikləri fikirlər ilə gecəmizi bitirmək istərdim. “Səməd Vurğun Azərbaycanı, öz xalqını, öz dilini nə qədər sevirdi! Bunları hər dəfə yada saldıqca insan coşur, həyəcanlanır. S.Vurğun əgər bu günləri-Azərbaycanın müstəqilliyini, azadlığını görmədisə də, onun ruhu bu gün bizimlədir”.

Oxucu: Bu dünyadan Vurğun keçdi dedilər.

Bu dünyadan Vurğun keçdi dedilər,

Soruşmayın bu nə kəlam, nə sözdür,

Sanmayın ki, Vurğun köçdü dedilər,

Bu hikmətdir, bu yangıdır, bu rəmzdür,

Kim vermişdir o şairə bu adı?
Bilmirdimi məhəbbət bir bələdi?!
Vurğun ömrü Vurğunluqla taladı,
Dedi, sənət mənə məndən əzizdir.
Dağ dedilər, bulud qondu başına,
Ağ saçları yaraşmırdı yaşına.
Bir söz desəm, dünya, gəlməz xoşuna,
Hansı hökmün, hansı əmrin de, düzdür,
Bir ömürdə neçə ömür yaşardı
 Öz ömrünü ömürlərə qoşardı.
Nə zaman ki, şeir oxur -coşardı,
Sanardın ki, şələlədir, dənizdir,

Bir körpünün dərdi qaldı sinədə,
Bu dərd çoxdan doğma olub mənə də.
Xudafərin Araz üstə yenə də
Kimsəsizdir, arxasızdır, yalqızdır.
 İllər ötdü illər üstə qalandı,
 Bu illərdə şair ömrü talandı.
 “Biz gedərik-dedin-dünya qalandı”.
 Mən demərəm bu dünyamız sənsizdi.
Şeir, sənət ocağıdır bu Vətən,
Hər öcaqda bir şölə var sözündən.
Oğlum!-deyib, şöhrətinlə fəxr edən
Burda Bakı, o sahilə Təbrizdir.

Ədəbiyyat siyahısı

Əsərləri

Latın qrafikası ilə

Seçilmiş əsərləri : 5 cilddə. I cild : şeirlər. - Bakı : Şərq-Qərb, 2005. - 260 s. - (Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı). - Kitab Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" 12 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə nəşr olunub.

Seçilmiş əsərləri : 5 cilddə. II cild : şeirlər. - Bakı : Şərq-Qərb, 2005. - 247 s. - (Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı). - Kitab Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" 12 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə nəşr olunub.

Seçilmiş əsərləri : 5 cilddə. III cild : poemalar. - Bakı : Şərq-Qərb, 2005. - 424 s. - (Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı). - Kitab Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" 12 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə nəşr olunub.

Seçilmiş əsərləri : 5 cilddə. IV cild : dram əsərləri. - Bakı : Şərq-Qərb, 2005. - 400 s. - (Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı). - Kitab Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" 12 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə nəşr olunub.

Seçilmiş əsərləri : 5 cilddə. V cild : məqalələr, məruzələr, nitqlər və oçerklər. - Bakı : Şərq-Qərb, 2005. - 384 s. - (Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı). - Kitab Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" 12 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə nəşr olunub.

Seçilmiş əsərləri : poeziya. - Bakı : Çarşıoğlu, 2004. - 520 s.

Seçilmiş əsərləri : şeirlər və poemalar. - Bakı : Adiloğlu, 2004. - 382 s.

Seçilmiş əsərləri [Elektron resurs] ; məsl. L. Məmmədova; Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi. - Elektron mətn. - Bakı : İnnovativ Tədris Mənbələri (İTM) QSC, 2012. - 1 el. opt. disk (CD-ROM) : berrəngli. - (Nizami layihəsi).

Aygün : poema. - Bakı : Adiloğlu, 2004. - 144 s.

Azərbaycan : poeziya. - Bakı : CBS Polygraphic production, 2001. - 12 s.

Kitablarda

Azərbaycan ; Şuşa : şeirlər // El bilir ki, sən mənimsən... : şeirlər. - Bakı : Təhsil - 2013. – S.33-35.

Dilcan dərəsi ; Ana ; Bizim dağlar və b.: şeirlər // Türk xalqları ədəbiyyatı : poeziya. IV cild : Ən yeni dövr. - Bakı : Çarşıoğlu - Azərbaycanda Atatürk Mərkəzi, 2007. – S.43-49.

Vaqif : Beş pərdəli mənzum dram // Türk xalqları ədəbiyyatı : poeziya. IV cild : Ən yeni dövr. - Bakı : Çarşıoğlu - Azərbaycanda Atatürk Mərkəzi, 2007. – S.50-66.

Dövri mətbuatda

Ana : şeir // Füyuzat. - 2009. - № 6 (50). - S. 24. - Şeir 1927-ci ildə yazılmışdır.

Ana ; Cəfər Cabbarlının ölümünə ; Xavərə : şeirlər // Yeni Azərbaycan. - 2010. - 1 may. - N 76. - S. 10.

Azərbaycan ; Şair, nə tez qocaldın sən! ; Yada sal məni ; Dağlar: şeirlər // Azərbaycan. - 2006. - № 3. - S.3-5.

Bahar şərqisi : şeir // Göyərçin. - 2007. - № 3. - S.2.

Ceyran : şeir // Savalan. - 2011. - 4-7 fevral. - № 6. - S. 3.

Zəfər bayramı : şeir // Ədəbiyyat qəzeti. - 2010. - 7 may. - N 18. - S. 1. - Şeir ilk dəfə "Ədəbiyyat qəzeti"nin 1945-ci ilin 10 may tarixli nömrəsində dərc edilmişdir.

Haqqında

Kitablarda

Latın qrafikası ilə

Cəfərov N. Səməd Vurğun // Türk xalqları ədəbiyyatı : poeziya. IV cild : Ən yeni dövr. - Bakı : Çarşıoğlu - Azərbaycanda Atatürk Mərkəzi, 2007. – S.37-42.

Əlioğlu M. Poetik düşüncələr : Səməd Vurğunun yaradıcılığı haqqında // Darıxan adamlar. 2 cildə. I c. - B. : Təhsil, 2009. - S. 773-777.

Qəhrəmanlı N. S.Vurğun və Cənubi Azərbaycan // XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı

məsələləri. II kitab. - B. : Elm, 2008. - S. 71-83.

Nəbiyev B.Ə. Səməd Vurğun haqqında etüdlər // Xəzan vurmasın : Toplu . - Bakı : Elm, 2006. – S.135-155.

Süleymanov Q. Ürəklərdə yaşayan şair . II kitab : Sənət dostları Səməd Vurğun haqqında. - Bakı : Nərgiz, 2010. - 192 s.

Kiril qrafikası ilə

Abdullayev C. Səməd Vurğun poetikası. - Bakı : Gənclik, 1976. - 160 s.

Abdullayev C. Səməd Vurğunun sənət dünyası. - Bakı : Yazıçı, 1986. – 320 s.

Bağirov B. Orta məktəbdə Səməd Vurğunun həyat və yaradıcılığının tədrisi. - Bakı : Maarif, 1970. - 123 s.

Bayramov A. Səməd Vurğun yaradıcılığında insan: Millilik və ümumbəşəriyyət. - Bakı : Azərbaycan Dövlət Universiteti nəşriyyatı, 1999. - 312 s.

Bukov J.H. Səməd : poema. - Bakı : Azərənəşr, 1975. - 44 s.

Cəfərov M. C. Səməd Vurğun : Həyat və yaradıcılığı. - Bakı : Azərənəşr, 1966. - 51 s.

Ellər vurğunu : Vurğun ömrü məktublarda. – Bakı : 1996. – 368 s.

Əfəndiyev P. Səməd Vurğun və xalq yaradıcılığı. - Bakı : Yazıçı, 1992. - 120 s.

Əhmədov T. Səməd Vurğun. - Bakı : İşıq, 1986. - 364 s.

Mehdi F. Alovlu publisist Səməd Vurğun : haqqında. - Bakı : Azərənəşr, 1967. - 191 s.

Nəzirli Ş. Yaddaşlarda yaşayan Vurğun. – Bakı : Şərq-Qərb, 1996. – 292 s.

Səfərov M. Səməd Vurğun və klassiklər: Müəllim üçün vəsait. - Bakı : Maarif, 1995. - 56 s.

Səməd Vurğunun aforizmləri. - 1-ci çapı. - Bakı : Azərənəşr, 1987. - 96 s.

Vahabzadə B. M. Səməd Vurğun. - Bakı : Gənclik, 1984. - 380 s.

Vahabzadə B. M. Səməd Vurğun. : Monoqrafiya. - Bakı : Azərənəşr, 1968. - 348 s.

Vəkilov R. Səməd Vurğunun ədəbi-tənqidi görüşləri. - Bakı : Yazıçı, 1982. - 204 s.

Dövri mətbuatda

Abdullayev B. Vurğuna Vurğunluq : Səməd Vurğun haqqında // Təhsil problemləri. - 2006. - 11-12 iyun. - S.7.

Abdullayev C. Vurğun sənətinə yeni baxış // Mədəniyyət. - 2006. - 12 sentyabr. - S.6-7.

Ağabəyova M. Aybəniz həsrəti // Ədəbiyyat qəzeti. - 2009. - 19 iyun. - S. 3.

Alxasov A. Unudulmaz görüş : Səməd Vurğun // Savalan. - 2006. - 4 - 6 aprel. - S.3. ; Mədəniyyət. - 2006. - 8 aprel. - S.8.

Alışanlı Ş. Səməd Vurğunun bədii metod konsepsiyası // Ədəbiyyat qəzeti. - 2007. - 29

iyun. - S.1-2.

Azəroğlu B. Xatirələrim // Ədəbiyyat qəzeti. - 2009. - 14 avqust. N 31. - S. 3.

Azəroğlu. Böyük şair : şeir : May, 1956 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 5 may. - S.1.

Baharlı M. Böyük ədəbiyyatşünas : Səməd Vurğun sənət, sənətkarlıq və sənətkarlar haqqında // Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi. - 2011. - № 4. - S. 7-16.

Baharlı M. Böyük ədəbiyyatşünas sənət, sənətkarlıq və sənətkarlar haqqında : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan müəllimi. - 2006. - 10 mart. - S.7.

Bayramov A. "A bala, özündən muğayat ol!": Səməd Vurğun - 100 // Mədəniyyət. - 2006. - 8 aprel. - S.5.

Bayramov A. Bir görüş haqqında : Səməd Vurğunun ev-muzeyi haqqında // Mədəniyyət. - 2010. - 29 sentyabr. - N 67. - S. 13.

Bayramov A. Xatirəyə dönən görüşlər : Səməd Vurğunun ev muzeyi haqqında // Mədəniyyət. - 2010. - 29 dekabr. - N 92. - S. 15.

Bayramov A. Qəlblərdə yaşayan sənət : Səməd Vurğun - 100 // Mədəniyyət. - 2006. - 1 aprel. - S.5.

Bayramov A. Rənglərlə yaşayan ömür : Səməd Vurğun // Mədəniyyət. - 2011.- 26 avqust. - № 63. - S. 13.

Bayramov A. Şair və zaman : Səməd Vurğun müharibə dövrünün ədəbi proseslərinə necə rəhbərlik edirdi? // Mədəniyyət. - 2011. - 4 fevral. - № 9. - S. 13.

Bayramov A. Tablolarda yaşayan ömürlər : S.Vurğunun və C.Cabbarlının ev muzeyi haqqında // Mədəniyyət. - 2010. - 15 oktyabr. - N 72. - S. 12.

Bir əbədi sənəti var... : Səməd Vurğun // Ədəbiyyat qəzeti. - 2008. - 4 aprel. - S. 1.

Cəmsidov Ş. Böyük sənətkarlar haqqında xatirələrim // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 25 avqust. - S.2.

Ədəbiyyatımızın böyük dostu Heydər Əliyev xalq şairi Səməd Vurğun haqqında : Səməd Vurğun - 100 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 5 may. - S.1.

Əfəndiyev Ə. "Dostsuz həyat ağır və darıxdırıcı olur" : Səməd Vurğun - 100 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 12 may. - S.1-2.

Əliyev A. Mehdi Hüseyn və tənqidçi cəsarəti // Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisi. - 2009. - N 3. - S. 20-23.

Əliyev Y. Azərbaycan Səməd Vurğunun gözü ilə : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan müəllimi. - 2006. - 14 aprel. - S.4.

Əliyeva N. Vətəndaşlıq nümunəsi, vətənpərvərlik duyğularının etalonu: Səməd Vurğun - 100 // Xalq qəzeti. - 2006. - 22 may. - S.7.

Əsgərli Ə. Əbədi müasirimiz Səməd Vurğun Xəlil Rza Ulutürkün "Gündəliyi "ini vərəqlərkən : Səməd Vurğun -100 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. 19 may. - S.3.

Əsgərli Ə. Vurğuna vurğun baxışla // Ədəbiyyat qəzeti. - 2007. - 10 avqust. - S.1-2.

- Hacızadə N. Qəlbimizin və ruhumuzun vurğunu // Ulduz. - 2011. - № 6. - S. 27-33.
- Hüseynoğlu S."Səməd Vurğun"qatarı və yaddan çıxılmaz bir gün // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 26 may. - S.2.
- Hüseynov K. Xalqın ürəyində yaşayan şair : Səməd Vurğun - 100 // Xalq qəzeti. - 2006. - 25 mart. - S.10.
- Xalq şairi Səməd Vurğunun 100 illiyinə həsr olunmuş yubiley gecəsi : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan. - 2006. - 26 may. - S.6. .
- Xəlilzadə F. Dünyanın xəritəsi bir rəngdə deyil // Azərbaycan. - 2009. - 13 fevral. - S. 15.
- Xəlilzadə F. Zamanın həqiqəti, dövrün nəğməsi : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan. - 2006. - 24 mart. - S.7.
- İlyas Əfəndiyevin gözü ilə: Şəhərdən gələn ovçu : Səməd Vurğun - 100 // Mədəniyyət. - 2006. - 13 may . - S. 4-11.
- İradə. Həyatsevər insan : Aygün Vəkilova ilə söhbət // Mədəniyyət. - 2010. - 11 iyun. - N 39. - S. 10.
- Kazımlı K. Bahar nəfəsli şair : Səməd Vurğun - 100// Mədəni - Maarif. - 2006. - № 9. - S.36-37.
- Kazımlı K. Elin böyük nəğməkarı : Səməd Vurğun - 100 // Mədəni - Maarif. - 2006. - № 8. - S.46-48.
- Kazımlı K. Şairin Şərəfinə : Səməd Vurğun - 100 // Mədəni-Maarif. - 2006. - №10. - S.8.
- Kələntərli K. Yazılmamış həqiqətlər : S.Vurğun -100. - // Azərbaycan. - 2005. - № 10. - S.134-146.
- Kərimova S. Ömrü bahar yağışıtək qısa olan şair : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan müəllimi. - 2006. - 14 aprel. - S.4.
- Qarabağlı S. Ağır günün dostları : Üzeyir Hacıbəyov və Səməd Vurğun haqqında // Mədəni Maarif. - 2010. - N 7. - S. 31-34.
- Qələndərov Q."Yüz il yaşasam da, ölməyəcəyəm" : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan müəllimi. - 2006. - 14 aprel. - S.6.
- Quliyev E. Vurğunşunaslıq töhfəsi : Səməd Vurğun - 100 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 27 oktyabr. - S.1,2.
- Mahmudov C. Baharda gələrdi şair Qubaya : Səməd Vurğun - 100 // Xalq qəzeti. - 2006. - 18 iyul. - S.7.
- Mehdixanlı T. Ulu öndərin təşəbbüsü ilə yaradılan muzeylər // Azərbaycan. - 2006. - 17 may. - S.4.
- Məmmədoğlu B. S.Vurğun poeziyasında musiqinin tərənnümü : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan müəllimi. - 2006. - 2 iyun. - S.7.
- Məmmədov Ş. "Unutmaz bu oba, bu mahal məni": Səməd Vurğun -100 // Azərbaycan

müəllimi. - 2006. - 31 mart. - S.4.

Məmmədova K. Xatirələr yada düşdü : Səməd Vurğun - 100 // Mədəni - Maarif. - 2006. - № 8. - S.46-48.

Mikayılov Ş. Ədəbi-bədii materialların şərhində və obrazların səciyyələndirilməsində şəxsiyyətyönümlüyün nəzərə alınması // Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi. - 2010. - N 4. - S. 13-20. - Məqalədə görkəmli adamların Səməd Vurğun haqqında deyimləri verilmişdir.

Mirzə N. O, bir yaz günü dünyaya göz açmışdı : Səməd Vurğunun qızı Aybəniz Vurğunqızı ilə görüş // Azərbaycan müəllimi. - 2008. - 20 mart. - S. 6.

Mirzəqızı S."35 yaşlı Vurğun ocağı" : Səməd Vurğunun ev muzeyi haqqında // Yazıçı qadınlar. - 2010. - N sentyabr-dekabr 14/17. - S. 73-75.

Moskvada Səməd Vurğunun 100 illik yubileyinin keçirilməsinə həsr edilmiş mətbuat konfransı olmuşdur : Səməd Vurğun - 100 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 27 oktyabr. - S.1.

Mükərrəmoğlu M."Nə yaxşı ki, dünyada Səməd Vurğun var...": Səməd Vurğun - 100 // Xalq qəzeti. - 2006. - 28 aprel. - S.7.

Nəzirli Ş.Ə. Qaxda Səməd Vurğun muzeyi : Səməd Vurğun - 100 // Xalq qəzeti. - 2006. - 21 may. - S.1.

Rəcəbov Q. Şair gəzən yerdi bu yerlər : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan. - 2006. - 4 may. - S.7. .

Rza X (Ulutürk). Vurğunlu Moskva günləri : Səməd Vurğun // Ulduz. - 2006. - № 3. - 41-45.

Rzayev Y. İnamın faciəsi // Azərbaycan. - 2008. - № 11. - S. 180-185.

Salmanov R. Kökünə bağlı Vurğun : Aybəniz Vəkilovanın oğlu rəssam Vurğun Vəkilov haqqında // Xalq qəzeti. - 2010. - 20 mart. - N 63. - S. 11.

Səfərov İ. Yüz il yaşasam da ölməyəcəyəm : Səməd Vurğun - 100 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 25 avqust. - S.5.

Səməd Vurğunun 100 illik yubileyi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı // Xalq qəzeti. - 2006. - 7 fevral. - S.1. ; Azərbaycan. - 2006. - 7 fevral. - S.1. ; Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 10 fevral. - S.1.

Səmədoğlu V. Atam əmək fəaliyyətinə müəllim kimi başlayıb : [Xalq şairi Vaqif Səmədoğlu ilə söhbət / yazdı Ə.Daşdəmirli] // Azərbaycan müəllimi. - 2011. - 2 dekabr. - № 47. - S. 8-9.

Sərvaz. Mənim Aybənizim, mənim qız balam : Aybəniz Vəkilovanın xatirəsinə // Ədəbiyyat qəzeti. - 2010. - 24 sentyabr. - N 38. - S. 6.

Soltanqızı P. "Ey könül! Min namə yaz, bir gülüzarın eşqinə" : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan müəllimi. - 2006. - 5 may. - S.7.

Soltanqızı P. Müsəlləh əsgərəm mən də bu gündən : Səməd Vurğun -100 // Azərbaycan

müəllimi. - 2006. - 7 aprel. - S.6.

Şadlinskaya X. "Sevərək yaşayanlar, sevilərək ölənlər." // Mədəniyyət. - 2010. - 8 yanvar. - N 91. - S. 5.

Şadlinskaya X. Sevərək yaşayanlar : Səməd Vurğunun yaxınları Xavər xanım və Aybəniz xanım haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. - 2010. - 5 mart. - N 9. - S. 5.

Şəfiqə. Könlüm keçir Qarabağdan... // Şəkər villası. - 2006. - 23 may. - S.18.

Təranə. Vurğuna vurğun qadın // Mədəniyyət. - 2010. - 12 mart. - N 17. - S. 14.

Ukraynada Səməd Vurğunun yubiley tədbirləri davam edir : Səməd Vurğun - 100 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 10 noyabr. - S.1.

Ülvi A. Aforizmlər dahilərin qismətidir : Səməd Vurğun haqqında 100 aforizm // Xalq qəzeti. - 2006. - 27 aprel. - S.7.

Ülvi A. Ayrılarımı könül candan... : Səməd Vurğun - 100 // Xalq qəzeti. - 2006. - 25 may. - S.7.

Ülvi A. Bir əsirlik şair ömrünə yetən "SƏS"lərimiz : Səməd Vurğunun 100 illiyi ilə bağlı Rusiyada çap edilmiş "Qolos" kitabı haqqında // Xalq qəzeti. - 2005. - 16 sentyabr. - S. 8.

Ülvi A. Unutmaz bu oba, bu mahal məni: Səməd Vurğun poeziya günləri // Xalq qəzeti. - 2007. - 30 mart. - S.8.

Ülvi A. Yaradıcı şəxsiyyətlərə mənəvi borc tükənməz : Səməd Vurğun və Mirzə İbrahimov haqqında // Xalq qəzeti. - 2006. - 17 noyabr. - S.7.

Vahabzadə B (1925-2009.). Şairin sevgi lirikası : Səməd Vurğunun sevgi lirikası // Ədəbiyyat qəzeti. - 2009. - 27 noyabr. - N 45. - S. 2. - Məqaləni redaksiyaya Səməd Vurğunun ev muzeyinin baş mühafizi Aygün xanım Vəkilova təqdim etmişdir.

Vəfalı A. " O xalqımıza, millətimize xidmət edir" : Yubiley // Ədəbiyyat qəzeti. - 2007. - 14 sentyabr. - S.3.

Vəkilova A. Məktəb illəri : 9 sentyabr Aybəniz xanımın doğum günüdür // Ədəbiyyat qəzeti. - 2009. - 4 sentyabr. - S. 3.

Vəkilova A. O həm də ata idi : Səməd Vurğun haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. - 2009. - 17 iyul. - S. 2. - Məqalə Səməd Vurğunun 70 illiyində "Azərbaycan qadını" jurnalında dərc olunmuşdur (№ 9, 1976).

Vəkilova A. O həm də ata idi... : 27 may böyük şair Səməd Vurğunun xatirə günüdür // Mədəniyyət. - 2010. - 26 may. - N 34. - S. 14.

Vəkilova A."Xeyirxahlıq atamın qanına hopmuşdu" // Mədəniyyət. - 2008. - 22 may. - S. 5.

Yusifqızı L."Həyat üçün doğulmuşam, yaranışımından" : Səməd Vurğun - 100 // Azərbaycan müəllimi. - 2005. - 12 may. - S.7.

Səməd Vurğuna həsr olunmuş bədii əsərlər

Araz M. Səməd Vurğunla söhbət : şeir : S.Vurğunun 60 illik yubiley gününə həsr olunur // Seçilmiş əsərləri. - B. : Çarşıoğlu, 2004. - S.36-39.

Araz M. Səməd Vurğunla söhbət : 60 illik yubiley günündə // Seçilmiş əsərlər. 4 cildə. I c. - B. : Ozan, 2004. - S. 238-240.

Bayram T.Vurğun dedim : şeir // Seçilmiş əsərləri. - B. : Lider, 2005. - S. 90-91.

Bayram T.Vurğun: şeir // Seçilmiş əsərləri. - B. : Lider, 2005. - S. 118.

Bayram T. El məhəbbəti : Səməd Vurğuna həsr olunmuş şeir // Seçilmiş əsərləri. - B. : Lider, 2005. - S. 119.

Dəmirçi Z. Şairin ölümü : Səməd Vurğunun xatirəsinə həsr olunmuş poema // Qayalı. - B. : UniPrint, 2008. - S. 332-337.

Əlioğlu M. Poetik düşüncələr : Səməd Vurğunun yaradıcılığı haqqında // Darıxan adamlar. 2 cildə. I c. - B. : Təhsil, 2009. - S. 773-777.

Xəlil Z. Səməd Vurğun haqqında dörd şeir : Dedim şeir yazım ona ; Ölüm haqqında söhbət ; Şairin səsi ; Qəbrin üstə düşdü ilk qar // Seçilmiş əsərləri : şeirlər, poema, pyeslər. - Bakı : Öndər, 2004. – S.102-112.

Rüstəm S. Dostum, bilirsənmi?! : Səməd Vurğunun 50 illiyinə // Seçilmiş əsərləri 3 cildə. C.1. - Bakı : "Şərq-Qərb", 2005. - S.87. .

Səfərli İ. 1906-1956 : Səməd Vurğuna // Seçilmiş əsərləri. - B. : Lider, 2005. - S. 172-173.

Təhməz B.Ölməz şairə : Səməd Vurğunun 100 illiyinə // Seçilmiş əsərləri. - B. : Araz, 2010. - S. 160.

Dövri mətbuatda

Ələkbərli M.Vurğun : şeir // Ulduz. - 2009. - № 6. - S. 23.

Gülgün M. Səməd Vurğuna : şeir : 1966 // Ədəbiyyat qəzeti. - 2006. - 5 may. - S.1.

Sözlərinə bəstələnmiş mahnılar

Ağarma, saçım / bəst. Ə.Məmmədov // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.9.

Ala gözlər/ bəst. H.Xanməmmədov // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.13.

Azərbaycan / bəst. Ə.Tağıyev// Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.51.

Bənövşə / bəst. S.Fərəc // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.83.

Ceyran / bəst. Q.Hüseynli // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.115.

Dağlar / bəst. E.Sabitoğlu // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı,

2007. – S.127.

Dağlar / bəst. Q.Hüseynli // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.127.

Dağlar / bəst. T.Hacıyev // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.128.

Fərzəli / bəst. E.Sabitoğlu // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.177.

Gülə-Gülə / bəst. Q.Hüseynli // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.224..

İki könül görüşəndə / bəst. Z.Bağirov // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.259.

İlk xatirələr / bəst. Ş.Axundova // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.263.

Məcnunə dönüb / bəst. Z.Xanlarova // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.335.

Oxu, Gözəl / bəst. S.Rüstəmov // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.397.

Şair, nə tez qocaldın sən / bəst. V.Adıgözəlov // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.484.

Ürəyim sənsən / bəst. Z.Xanlarova // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.526.

Vətən, sənə vurulmuşam / bəst. Z.Xanlarova // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.532.

Yada sal məni / bəst. Q.Əsgərov // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.539.

Yadıma düşdü / bəst. Ə.Tağıyev // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.539.

Yaxın gəl / bəst. H.Xanməmmədov // Min bir mahnı : Rafiqin mahnı kitabı. – Bakı : Min bir mahnı, 2007. – S.542.